



Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 3. Ljubljana, 1. svečana 1897. XXXVII. leto.

Vsebina: Prošnja kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva za zboljšanje gmotnega stanja. — J. M.: Narodna naobrazba in vzgoja. — J. Režek: Učiteljski konvikt. — Josip Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Proračunska razprava o ljudskem šolstvu v državnem zboru. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Geslo: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor“.

Prošnja

kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva za zboljšanje gmotnega stanja.*)

Visoki deželni zbor!

Véčkrat že je stopilo kranjsko ljudsko-šolsko učiteljstvo pred visoki deželni zbor kranjski s ponižno prošnjo za zboljšanje svojega gmotnega stanja.

Učiteljstvo prizna gotovo s hvaležnim srcem mnoge žrtve od strani veleslavnega deželnega zbora kranjskega v tem pogledu.

Vendar pa moramo izjaviti odkritosrčno, da je navzlic vsemu dosedanjemu zboljševanju plač učiteljstvo na Kranjskem jako na slabem. Od zadnje ureditve je narasla cena najvažnejšim potrebščinam k življenju tako hitro, da se dosedanji dohodki kranjskega učiteljstva, navezanega le na stalno letno plačo, že davno več ne morejo spraviti v soglasje z njihovimi potrebščinami. V mnogih učiteljskih rodbinah je

*) V imenu „Slovenskega učiteljskega društva“ sestavil nadučitelj Luka Jelenc. — Ljubljanski učitelji so pa prosili z ozirom na draga stanovanja, za katera morajo plačevati vsak čez 300 gld. na leto, še posebe za draginjsko doklado.

postala težka skrb za najnujnejše življenske potrebe stalen gost, ki spodbkopyje skoro vsako veselje do življenja in poklica.

Gotovo torej ni neopravičeno početje, ako se učitelji, sledeči zgledu drugih stanov, trudijo, da bi se oprostili teh neznosnih razmer in si priborili veliki odgovornosti svojega poklica primerno, manj skrbi polno stanje.

Sedanji dohodki niso samo nezadostni, ampak tudi neprimerno razdeljeni: tako je med najnižjo in najvišjo plačo stalno nameščenih učiteljskih oseb razloček za 430 gld. — ker je pač mogoče, da ostane manj srečna učna oseba do svojega vpokojenja v IV. plačilni vrsti. — Nadalje je vpoštovati, da so na podstavku § 3. zakona z dné 26. listopada 1890. l. boljše učne službe v velikanski manjšini, ker je 50% vseh učiteljskih služb v IV. plačilni vrsti, 35% v III., 10% v drugi in samo 5% v I. plačilni vrsti. Ta postavna določba izraža prav očitno nejednakomerno razdelitev plačilnih dohodkov posameznih učiteljskih oseb; uvrstitev je čisto odvisna le od slučaja in posebne sreče posameznikov. Ta razvrstitev je najboljša ilustracija za nevzdržljivost sedaj pravno obstoječega sestava krajnih razredov.

Veliki razloček med dohodki posameznih učnih oseb je po življenskih razmerah različnih šolskih krajev popolnoma neosnovan, ker mora baš učitelj v oddaljenem kraju, kateri ima navadno najnižje dohodke, najnujnejše potrebščine mnogo dražje kupovati, nego učitelj v večjem kraju; ker stane učitelja na deželi vzgoja in izobrazba njegovih otrok mnogo več, nego mestnega učitelja, ne glede na težje razmere, v katerih je prvemu navadno delovati.

Tako bi se dalo še mnogo navesti, kako nezadostni so naši dohodki in kako neprimerno so razdeljeni. Take razmere so nevzdržljive. Zato pa kranjsko ljudsko-šolsko učiteljstvo želi, da bi se sedaj veljavni krajevni sistem zamenil z mnogo prikladnejšim in pravičnejšim osebnim sistemom.

Uvažujé vse to, stopa pokorno podpisano kranjsko ljudsko-šolsko učiteljstvo pred visoki deželni zbor kranjski, zanašaje se na njegovo previdnost, blagohotnost in pravicoljubje, s preponižno prošnjo, da bi blagovolil zboljšati naše gmotno stanje ter se oziral v tem pogledu na nastopne soglasne sklepe in predloge vsega slovenskega učiteljstva pri glavni skupščini „Zaveze“ v Opatiji dné 20. vel. srpana 1896 l.

1. Visoki deželni zbor kranjski naj blagovoli uravnati letne dohodke ljudskemu in meščanskemu učiteljstvu po vsej deželi brez izjeme tako, da bodo jednaki onim c. kr. uradnikov v 11. in 10. plačilnem razredu za učiteljstvo ljudskih šol ter v 10. in 9. plačilnem razredu za učiteljstvo meščanskih šol po zakonskem načrtu, kakoršnega je sprejela visoka državna poslanska zbornica.

2. Predno stopi ta uravnava v veljavo, naj blagovoli podeliti visoki deželni zbor kranjski vsaki učni osebi, katera ima spričalo učne usposobljenosti, draginjsko doklado letnih 150 gld.

3. Službena leta naj se vsled težavnega in napornega dela, ki ga ima učitelj in učiteljica pri vzgoji in pouku, skrčijo na 35 let, uštevši tudi leta začasnega službovanja. Po § 62. deželne postave z dné 29. mal. travna 1873. l. dež. zak. št. 22, oddelek IV. določuje v smislu § 56. državnega zakona z dné 14. vel. travna 1869. drž. zak. št. 62, V. oddelek, da se šteje tisti službeni čas v pokoj postavljenemu, katerega je, prebivši preskušnjo učne usposobljenosti, služil na kaki javni šoli. Določba tega § zadene hudo one starejše učitelje, kateri so službovali pred sedanjim državnim šolskim zakonom. Oni niso bili krivi, da po preteku 2 let niso smeli iti k drugi skušnji, kakor je sedaj postavna določba; delali so drugo skušnjo, kadar je dovolil v to v prvi vrsti dotični dekan, pri katerem so morali delati tudi „Vorprüfung“ in višji šolski ogleda. Tako so morali čakati nekateri po 5, pa tudi po 10 let, predno so jih spustili k drugi skušnji. Zato prosimo, da bi se izpremenila zgoraj označena postavna določba tako, da bi se v pokoj postavljenemu uštela vsa začasna službena leta.

Zaupajoč v blagohotno naklonjenost visokega deželnega zbora kranjskega do ljudsko-šolskega učiteljstva in ljudske šole, priporočamo najtopleje svoje označene nujne prošnje osobito v prospeh naše domače narodne šole, ker je nje razvoj in napredek mnogo odvisen od ugodnih službenih, gmotnih, družbenih in pravnih razmer učiteljskega stanu.

Visoki deželni zbor kranjski pa si postavi s tem, da ugodí našim prošnjam ne le v srcih vseh učiteljev in učiteljic, ampak tudi v srcih onih prebivalcev, katerim je v resnici na srcu razevit naše ljubljene domače dežele, trajen in časten spomenik hvaležnosti za svojo naklonjenost napram ljudskemu šolstvu in ljudsko-šolskemu učiteljstvu.

Narodna naobrazba in vzgoja.

Spisal J. M.

III.

Za sistematično izvršbo teh navedenih šest točk ali tudi samo nekaterih od njih je potrebna posebna zveza ali društvo. Da je tako društvo mogoče in da tudi more uspešno delovati, tega nam so priča Dunajsko narodno izobraževalno društvo (Wiener Volksbildungsverein), nižjeavstrijsko, nemško-moravsko, i. t. d.

Pred sabo imam pravila navedenega dunajskega društva, kakor tudi poročilo za leto 1895.

Namen tega naobraževalnega društva je: 1.) naprava, oziroma podpiranje in vzdržavanje (ljudskih) narodnih knjižnic in bralnih sob (Lesehallen); 2.) prirejevanje poljudnih predavanj in poučnih kurzov iz vseh znanstvenih strok, ter prirejevanje plemenitih zabav za narod; 3.) izdavanje in razširjevanje tiskovin, služočih narodni naobrazbi.

Letno poročilo za l. 1895. nas pouči, da je društvo vzdrževalo okolo 20 knjižnic na Dunaju. Knjig se je sposodilo v tem samem letu 588 tisoč. Nekaj teh knjižnic je odprtih vsaki dan ob 6—9 ure zvečer, nekaj pa tudi samo nekaj dnij v tednu. Knjižničar je honoriran. Obisk knjižnic rase od leta do leta. Članom tega društva se knjige izposojujejo brezplačno, nečlani pa plačujejo 5 kr. mesečno. Ljudske knjižnice imajo beletristične, strokovne in znanstvene knjige. Izvzeto pa je politično in pikantno berilo. —

Predavanj je bilo v letu 1895. 220, katera je obiskalo 58.244 oseb. — Med temi je bilo 35 koncertov s 466 osebami povprečno pri enem.

Društvo je tudi ustanovilo kuharske in gospodinjske kurze, kjer so se delavke in sploh revnejša dekleta učile kuhanju in gospodinjstvu.

To je kratek in nepopolen obris delovanja Dunajskega narodnega naobraževalnega društva. Delovalo je povsodi na nadaljno naobrazbo naroda v širšem pomenu, uvažujú dokazano resnico, da ljudska šola položi samo temelj za izobrazbo naroda, nadaljno izobrazbo za življenje pa se mora dobiti drugje. Ker je pa večina naroda po svojem materijelnem položaju zadržana iskati izobrazbe po javnih zavodih, je večinoma sama sebi prepuščena, brez vsake naobrazbe in pravega razvedrila — ter zaide, kakor sem že v prejšnjih člankih dokazoval, večkrat na neprava pota, kjer trpi materijelno in moralno škodo.

Mutatis mutandis moramo si Slovenci tudi ustanoviti tako kulturno društvo, katerega namen bodi naobrazba naroda in vzgoja šoli odrasle mladine. — Društvo bi moralo pospeševati in podpirati pevška društva, ustanovljati po mestih in po deželi javne knjižnice, podpirati ustanovo v resnici narodnih bralnih društev. Strankarstvo in dnevne politične fluktuacije bi se ne smele dotikati društvenega delovanja, da bi mogli društvo podpirati vsi dobromisleči rodoljubi. —

Ne dvomim, da bi se i tu ne našlo nasprotstva pri posameznikih, ne dvomim pa na dalje, da bode društvo uspevalo in rodilo dober sad; zato nam je porok velika bistrournost in vedoželjnost naroda slovenskega. Ako vspevajo narodne knjižnice pri Nemcih, kateri niso v obče tako veliki prijatelji branja kakor ravno Slovenci — poglejte

samo na ogromno število Mohorjanov — tembolj bodo narodne knjižnice uspevale pri nas.*) —

Narod potrebuje naobrazbe in zabave — podajmo mu jo z ustanovo knjižnic, bralnih in pevskih društev!

Za uspešno delovanje na tem polju pa je potrebno društvo, kjer gmotnejši, naobraženi krogi položijo svoj obolus in svoje delovanje na žrtvenik sreče in naobrazbe celokupnega naroda.

Casi so resni! Drugi narodi napredujejo, napredovati moramo in mi — da se nad nami ne izkaže žalostna a istinita zgodovinska resnica, da kulturno naprednejši narodi absorbirajo v obrazbi zaostale narode!

Slovensko časnikarsko in sploh slovenske domoljube prosim, da izreko o tej stvari svoje mnenje in pospešijo čimprejšnjo ustanovitev slovenskega prosvetnega društva, ki prevzame organizacijo za vso Slovenijo.

Učiteljski konvikt.

Poročal na občnem zboru dne 28. grudnia l. l. g. J. Režek.

Slavni zbor! Pri zadnjem rednem občnem zboru, ki se je vršil lani obsorej, so bili v društveno vodstvo izvoljeni gospodje, ki so si v svoji I. seji istega večera razdelili društvene posle tako-le: Predsednik Andrej Žumer; I. podpredsednik Franc Gabršek; II. podpredsednik Jožef Cepuder; tajnik Juraj Režek; blagajnik Jakob Dimnik, in odborniki Franc Črnagoj, Jakob Furlan, Engelbert Gangl in Janko Likar.

Odbor je imel v tem društvenem letu 5 sej; pri vseh pa je bila stalna in glavna točka: kako pridobiti društvu več dobrotnikov in podpornikov, kako pomnožiti društvene dohodke?

Zato se je obrnil odbor s posebno prošnjo do visokega deželnega zbora kranjskega in do sl. vodstva kranjske hranilnice. Žal, da nobena teh prošenj ni imela zaželenega uspeha. Prva ne, ker odbor ni mogel v prošnji podati gotovega finančnega načrta; druga pa, ker so se bile prejšnje leto ob hranilnični 75 letnici izdale velike svote, letos pa so se dovolili samo navadni tekoči letni prispevki. Upajmo, da nam bode prihodnje leto v tem oziru milejše, kar gledé na blagi društveni namen in patrijotični povod osnovanju našega društva gotovo tudi pričakujemo.

*) Zanimivo je uspevanje narodnih knjižnic na Finskem v Rusiji. Po narodnih knjižnicah se je naobraženost, nramnost in blagostanje ljudstva presenetljivo povzdignilo. Finska šteje 470 fara, a 630 selskih in 90 mestnih bibliotek z 230.000 zvezki. Poleg tega izhaja tam okolo 160 časnikov in ilustrovana narodna biblioteka z 20.000 naročniki. — Kaj takega je i pri nas mogoče, če bomo složno in ustrajno delovali v tej smeri. —

V tem pa so nam v pomoč prihiteli vrli naši tovariši in tovarišice in drugi dobri prijatelji našega društva. V prvi vrsti mi je omeniti velikodušnega darila našega društvenega blagajnika in tovariša g. Jakoba Dimnika, ki nam je prepustil v založbo in porabo svoj lepi spis „Domača vzgoja“, in to še s pristavkom, da ako bi utegnilo društvo imeti pri izdaji knjige izgubo, bode on to prevzel na svoje troške. No, knjiga je bila med slovenskim občinstvom z veseljem in pohvalo vzprejeta ter je donesla društvu do danes čistega dohodka **272 gld.** Temu je dodal veleslavni deželni odbor kranjski znesek **60 gld.** kot pripomoč k izdaji knjige. Pri razpečavanju knjige pa so nam tovariši in tovarišice po raznih okrajih prav vrlo pomagali, za kar jim tudi prav iskrena zahvala. Naj bi se še ostale knjige razpečale!

Tema dobrotnikoma se je vredno pridružilo učiteljstvo postojnske šole, ki je pod vodstvom cenjenega tovariša g. Št. Primožiča priredilo ob okr. učiteljski konferenciji veselico ter nam poslalo lep znesek **50 gld.** Tudi pri okrajnih učiteljskih konferencijah so se nas povsod z večjimi ali manjšimi doneski spomnili, katero blago misel so še vele-cenjeni gospodje okrajni šolski nadzorniki vrlo podpirali. Naj nas tudi v prihodnje ne pozabijo!

Dalje so se nas prijazno spomnile nekatere posojilnice.

A tudi posamezni učitelji so se tu in tam v blage namene društva posebno trudili, prirejali veselice in nabirali pri dobrih prijateljih šole in učiteljstva lepe zneske. Tako je naš tovariš g. Bernard Andoljšek v Dragi priredil v letošnjem predpustu z ondotnimi šolskimi prijatelji domačo veselico s tombolo, ki je prinesla našemu društvu čistih **76 gld. 09 kr.** Vrhu tega so nam še večkrat poslali ondotni naši prijatelji kak večji dar, kakor trgovec g. Fr. Koy nad **50 gld.** in dr. Take tovariše in šolske prijatelje moramo pač vsem po deželi v vzgled postaviti in reči: Bog jih živi in nam nakloni še mnogo takih!

Gospoda! Ako je bilo kaj takega mogoče pojedincu v neznatni vasi Dragi, koliko ložje je to pri okrajnih učiteljskih društvih po mestih in trgih med izobraženci, ki vedó gotovo še bolj ceniti šolo in delovanje naše. Samo resne volje, dela in vztrajnosti je treba! Le pomislimo: ako vsako okrajno učiteljsko društvo na Kranjskem priredi samo jeden koncert ali veselico v letu našemu društvu v korist — in to je mogoče! — potem imamo pol tisočaka kot stalno rubriko med društvenimi letnimi dohodki. „Brez muje se čevelj ne obuje“, pravi star pregovor, in taka je z nami. Pomagajmo si najprej sami — in prijatelji naši nas in naših sirot ne bodo zapustili! Čim delavnejši bomo, toliko prej dospemo do svojega zmotra, toliko prej obrišemo in posušimo solze marsikteri naši vdovi in pomagamo do kruha marsikateri zapuščeni siroti naši.

Pohvalno mi je dalje omeniti tudi vrlih naših tovarišic, ki so se našemu pozivu „koleginjam“ prav lepo in kolegijalno odzvale. Tako so se cenjene koleginje na slovenski dekliški šoli v Ljubljani zavezale, vplačevati vsak mesec gotov znesek in nam tako poklonile darilo **91 K 20 h.** Drugod pa so se trudile in nabirale ter nam vposlale precejšnje zneske. Takih tovarišic nam je treba — saj jednake pravice, jednake dolžnosti — zato živile! Naj bodo drugim v lep zgled in prijazen opomin!

Milo pa se nam je storilo v našem hvaležnem srcu, ko smo zvedeli, da smo imeli tihega, a iskrenega prijatelja v osebi sedaj že pokojnega nadoskrbnika g. Fr. Pevic-a. V svoji oporoki spomnil se nas je s **100 gld.**, katere smo prejeli po vč. g. kanoniku A. Kalanu. Blag mu med nami spomin!

Pozabiti pa ne smemo tudi naših slovenskih dnevnikov, ki sta nas drage volje podpirala v našem prizadevanju in tudi nabirala doneske v blagi namen našega društva.

Vsem našim veledušnim in blagim dobrotnikom in podpornikom izrekamo torej tem potom svojo najsrčnejšo zahvalo in se jim lepo priporočamo tudi v prihodnje! Slava jim! Bog plati stotero!

H koncu svojega poročila naj omenim še dveh reči.

V svoji IV. seji se je odbor razgovarjal, naj bi se naši trgovci naprosili, da bi pri vsakoletnih računih učiteljev-odjemalcev našemu društvu v korist odstopili par odstotkov ali se nas sploh s kakim doneskom spomnili. Učitelji pa bi se opozorili, naj kupujejo svoje potrebščine le pri takih trgovcih, ki bi v to privolili in bi se v našem listu razglasili. „Svoji k svojim“ moralo bi biti tudi naše geslo. Vendar odbor kaj definitivnega o tem ni sklenil, ampak je prepustil celo zadevo še v razmotrivanje.

V svoji V. seji pa se je odbor tudi razgovarjal o uredbi in načrtu našega bodočega učiteljskega konvikta in izrekel željo, naj bi tudi sl. zbor izrekel danes o tem svoje mnenje. Zato smo postavili to točko posebe na dnevni red denašnjega zborovanja.

Društvo naše šteje sedaj: 2 pokrovitelja, 1 ustanovniku, 70 rednih letnih članov in 100 podpornikov.

To Vam je, dragi tovariši, kratek obris našega letošnjega delovanja. Odbor ima zavest, da je storil vse, kar mu je bilo pri sedanjih razmerah mogoče storiti; Vi pa — sodite!

Rečem pa, da: „vse nam bo lahko storiti, ako združimo moči!“ „Na delo torej — Viribus unitis!“!

Kulturne slike s Kranjskega.

(Spisal Jos. Ciperle.)

5. Ilirci in njih zemlja.

Podnebje Panonije je bilo mrzlo in neprijetno, tla pusta in kamenita. A rastlo je po nji mnogo hrastovja. A vendar so se Ilirci, bivajoči po Panoniji, pečali izključno le s poljedelstvom in živinorejo. Imeli so že stanovitne posesti, polja in črede, kopali so rudo, in sem ter tje tudi kupčevali. Mnogo seve niso pridelali, kajti pusta njih zemlja rodila jim ni drugega, nego ječmen, oves in proso. Mogoče pa tudi, da niso imeli tako dobrih orodij, da bi bili mogli bolj vspešno obdelavati polje.

Kakor vidimo, bavili so se panonski Ilirci z onimi opravili, s kojimi se še danes peča večina Slovanov. In ravno to bi bil zopet jeden dokaz, da so bili Ilirci slovansko pleme. Njih sosedje na severu Donave, oni toliko slavljenei Grmani, bili so takrat še skoro brez izjeme lovci. Lovstvo je pa ravno najnižja stopinja kulture človeške.

Tudi obleka teh Ilircev je bila nekako podobna naši. Posebno to je važno, da so njih ženske nosile na glavi peče, kakor še dan danes nekatere Slovenke. Pač so sedaj že redke take Slovenke, in kmalu pride čas, ko si bodo že naše kravje pastarice naročavale klobuke iz Pariza.

Tudi tla Ilirika pokrivali so mogočni gozdi. Tu so se nahajala polja le ob morskem bregu, le tu je cvetelo kmetijstvo; med tem ko so se Ilirci, ki so bili bolj oddaljeni od morja, pečali izključno le z živinorejo. Bili so pa ti Ilirci tudi izvrstni mornarji. V plavbi po morju so nadkrijevali tisti čas vse sosedne narode, celo Rimce. Vodnik poje:

„Že močen na morju
Ilirjan je bil,
K' se ladije tesat'
Rimljan je učil.“

O teh Ilirih pišejo razni pisatelji, da so bili žilav, hraber in bojevit narod, da so nadlegovali z boji sosedne narode, da so plenili, žgali in morili, kamor so prišli. — Resnično je pa najbrž to, da niso bili nič boljši, a tudi nič slabši, nego njih sosedje. Ali so bili morda njih sosedje na jugu, tedanji Rimljani, sami angeljci? Ali niso oni ravno tako nadlegovali sosedov z boji, ali niso oni tudi plenili, žgali in morili, kamor so prišli? — Ali so bili morda njih sosedje na severu, stari Grmani, same krotke ovčice? — A to je ravno prokletstvo. Naj stopi kak Slovan kakemu tujcu kdaj na kurje oko, ves svet bode zakričal ter trobil na vso moč bajko o slovanski krutosti. Nasprotno pa ne poreče svet niti besedice, naj se dela Slovanu še tolika krivica.

Taka je današnja pravica.

6. Dolgoglavci in kratkoglavci.

Dolgoglavci se imenujejo oni ljudje, pri katerih je razmera med dolgostjo in širokostjo njihove črepinje 100:72. Oni imajo tedaj bolj podolgovato glavo.

Kratkoglavci so pa oni, pri kojih je ta razmera 100:80. Pri teh namreč ni razloček med širokostjo in dolgostjo glave tako viden, kot pri dolgoglavcih.

Med sedanjimi Slovenci prevladajo kratkoglavci. Skoro 80 odstotkov Slovencev je kratkoglavih, in le 20 odstotkov jih je dolgoglavcev.

Toda na Kranjskem so izkopali po več krajih mnogo črepinj človeških iz prazgodovinske dobe, tedaj ravno iz one dobe, v koji so bivali tako imenovani Ilirci po naših krajih. A čudno! Večina teh črepinj ima pa ravno nasprotno obliko, nego je sedanjih Slovencev. Te črepinje dokazujejo, da je bilo v prazgodovinski dobi v naših krajih 42 odstotkov dolgoglavcev, 33 odstotkov srednjeglavcev in le 25 odstotkov kratkoglavcev.

To bi pa bil ravno dokaz, da Ilirci niso bili našega plemena, in tedaj tudi mi nismo njihovi potomci.

Ta stvar ima pa tudi še drugo stran. — Vsakdo je opazoval lahko že sam, da imajo otroci v največ slučajih čisto drugačno podobo glave, nego odrasli ljudje, celo čisto drugačno, nego njihovi stariši. Zato so pa tudi prazne kvante besede, ki se čujejo dostikrat pri rojstvu kakega otroka: „Glejte no, ves oče je!“

Oblika glave se preminja. Gotovo so imeli celo naši predniki pred sto leti čisto drugače vpodobljene glave, nego jih imamo mi. Toda takrat še, žalibog, ni prišlo nikomur na misel, da bi meril glave človeške. Glavomerstvo je iznajdba novejše dobe. — A nekaj velevažnega se je le opazilo v najnovejšem času in sicer pri zamorcih, ki so bili preseljeni iz Afrike v Ameriko. Iz teh je nastal že po tretji generaciji čisto drug rod. Afričanski zamorci so dolgoglavci, kakoršnih ne najdeš nikjer več, njih čelo je potisnjeno nazaj, in čeljusti štrlé jim vidno iz obraza. Toda v Ameriki bivajočim zamorcem razširila se je vidno glava že po tretji generaciji, čelo se jim je obokalo, in čeljusti so jim stopile nazaj.

Kakor v tem slučaju, tako se je godilo tudi v teku stoletij pri drugih narodih, in tako se je prestrojila tudi podolgasta črepinja nekdanjega Ilirca v bolj širokasto sedanjega Slovenca. — Tako odpade tudi ta navidezna razlika Ilircev in Slovencev. (Dalje prih.)

Proračunska razprava o ljudskem šolstvu v državnem zboru.

Poslanec **Spinčič** popisuje ljudskošolske razmere na Primorskem; pravi, da v Istri 1893/94 l. 17.673 otrok ni obiskovalo šole, ker niso imeli šol. (Čujte, čujte! na desni.) Šolske pristojbine, koje je sklenil deželni zbor isterski, niso nič drugega, kakor strašilo proti ustanovitvi novih šol. Govornik omenja postopanje šolskih oblastev v Istri pri nameščenju učiteljev ter povdarja razliko postopanja nasproti hrvatskim in slovenskim učiteljem na jedni in italijanskim učiteljem na drugi strani. Primorska se poitalijančuje in kaj bode potem iz te dežele, na to naj mislijo konzuli. (Pritrjevanje pri Slovencih.)

Poslanec **Koblar** povdarja, da zaradi tega, ker je padla celjska postavka, slovenski narod še ne bo obupal; iskal bo prijateljev tamkaj, kjer jih bo lahko dobil. Govornik pojasnjuje pritožbe koroških Slovencev glede ljudske šole ter pripomi, da je treba izkati uzroka, da 120.000 koroških Slovencev nimajo svojega zastopnika v tej hiši, v famoznem volilnem redu. Če smejo poslanci raznih kronovin takoimenovano nemško Celje braniti, temveč pravice imamo slovenski poslanci, da branimo koroške Slovence, ki so v istini v nevarnosti. (Pritrjevanje pri Slovencih.) V utrakvističnih šolah koroških je že v drugem šolskem letu nemški jezik učni jezik. (Klici pri Slovencih: Čujte, čujte! — to je barbarstvo!) Te šole so pravi zavodi, v katerih postanejo otroci neumneži; ko otroci izstopijo iz šole, znajo komaj slovensko glaskovati, nemško znajo brati, pa ne razumejo tega, kar bero. Namen teh šol je le, slovenske otroke ponemčiti. Govornik omenja dalje, koliko ovir se stavi tržaškimi in goriškimi Slovencem, ki prosijo za slovensko ljudsko šolo v Trstu in Gorici. Slovenski narod je potrpežljiv, ali ta potrpežljivost bo tudi minula. (Pritrjevanje pri Slovencih.)

Poslanec **Bendel** se poteguje za ustanovitev nemškega učiteljišča v zahodni Češki in drugega državnega učiteljišča na Dunaju. Jediní tukajšnji zavod je prenapolnjen in mnogim prosilcem se mora vstop zabraniti zaradi pomanjkanja prostorov. Zaradi tega ustopi več kandidatov v privatna učiteljišča pod vodstvom duhovnikov. Ti zavodi so pa nevarni za naše medverske zakone in za natančno izpeljavo naših državnih šolskih zakonov. Dogaja se, da državna oblast vsled pritiska zelotičnih nasprotnikov ljudskošolskega zakona državne zavode opušča zaradi tega, da cerkveni zavodi nimajo konkurence. Kot vzgled navajam opustitev gimnaziji v Bolzanu in državnega učiteljišča v Bregencu. Predarlska nima nobenega državnega učiteljišča več in vzgoja učiteljev je prepuščena kongregaciji šolskih bratov. Pred vsem pa obrača ultramontanizem svojo pozornost, da vzgoji čim več učiteljic. Število na takih samostanskih učiteljiščih vzgojenih kandidatinj znaša danes že nad 22 odstotkov vseh učiteljskih kandidatinj. (Čujte, čujte! na levi.)

Govornik želi dalje, da naj se okrajni šolski nadzorniki, kakor v Galiciji, stalno nastavijo; v sedanjih časih, ko duhovščina vedno bolj hrepeni po šolskem nadzorstvu, bi bili stalni nadzorniki tem potrebnejši. Pravijo, da duhovsko šolsko nadzorstvo zahtevajo vsi avstrijski katoličani, ni pa res, da bi bili na solnograškem katoliškem shodu vsi avstrijski katoličani zastopani. Navzlic temu, da klerikalno gibanje pri nas kolosalno napreduje, bi se vendar, če bi imelo odločevati ljudstvo ali za duhovsko ali državno šolsko nadzorstvo, bi se gotovo velika večina avstrijskih katoličanov izrekla za državno šolsko nadzorstvo. (Pritrjevanje na levi.) Popolnoma neresnična je tudi trditev, da je naša šola brezverska ali veri nasprotna; veronauk se v tej šoli mnogo redneje poučuje, kakor se je pa v konkordatni šoli in poučuje se le od aprobiranih učiteljev. Verska vzgoja otrok pod novo šolo gotovo nič ne trpi; ustvaritelj nove šole gotovo ni nikdar mislil, pravi religioziteti, bodisi kakorkoli že, nasprotovati.

Otrok se mora že v šoli učiti, ceniti in ljubiti svojega bližnjega, ne oziraje se na njega vero; (pritrjevanje na levici) kajti v poznejšem življenju morajo ljudje raznih vero-

izpovedanj združeno živeti. (Pritrjevanje na levici.) Poslanec Treuinfels je tožil nedavno, da so otroci npravno sprijeni ter trdil, da je tej sprijenosti kriva nova šola. Take tožbe so se slišale pa tudi že poprej in tudi pod konkordatno šolo. Govornik navaja neko okrožnico škofijskega konzistorija gorenjeavstrijskega iz l. 1816., v kateri so se katehetje opozarjali na vedno rastočo nenravnost med šolsko mladino. (Čujte, čujte! na levici.) Pri duhovskem šolskem nadzorstvu se ne gre v prvi vrsti za npravnost mladine, ampak pred vsem za to, da bi postali učitelji zopet podložniki duhovščine. Nova šola nikakor ne brani katehetom, izpolnovati svojih dolžnosti, ampak ukazuje jim to najstrožje. Neodvisnost svetnih učiteljev od duhovščine ne zadržuje prav nič mirnega in skupnega delovanja duhovskih in svetnih učiteljev.

Poročilo češkega deželnega odbora z l. 1895. dokazuje, da se duhovski in svetni učitelji z malimi izjemami prav dobro razumijo. Kaže se pa, da postaja to razmerje vedno slabše in sicer po krivdi onih, ki so začeli na tem polju boj ter hujskati proti tistim učiteljem, ki stoje na podstavi državnega šolskega zakona in nečejo upogniti svoje prostosti pod jarem neke gospodstvaželjne klike. Naše učiteljstvo ni nasprotno veronauku ali veri in tudi ni socialnodemokratskega mnenja, kakor se je zatrjevalo v Lincu; ono ima samo pravico prostega mišljenja in prepričanja in ob enem tudi dolžnost, zakonito obstoječe šolske uredbe braniti. Kdor se pa poteza za pravico in zakon, zasluži pohvalo in priznanje, ne pa, da se mu greni njegov kruh. Govornik se dotakne značnega nagovora grofa Schaffgotscha v Raukweil-u. Čeprav je zavrnil ministerski predsednik grofovskega okrajnega glavarja, je vendar molčal o nazorih, katere je grof Schaffgotsch označil kot nazore sedanje vlade, in to je pa najvažnejše. Preglasnemu okrajnemu glavarju se je sicer stopilo na prste, ali zastran tega ljudstvo še ni pomirjeno, ker je mogoče, da je grof Schaffgotsch prehitro izšepetal iz šole ter govoril resnico. Mi hočemo jasnosti, mi smo zadovoljni z besedami, ki jih je rabil naučni minister glede šole: *Ouieta non movere*. Mi hočemo natančno vedeti, kakošno stališče hoče zavzeti vlada in zato naučnega ministra naravnost in odkrito vprašano: Stoji li vlada na popolno nasprotnem stališču izjavam okrajnega glavarja Schaffgotscha, ali je pripravljena pustiti bistvo državnega šolskega zakona nedotaknjeno, in zato ni voljna dati klerikalni stranki glede šolskega nadzorstva kakih koncesij, temveč varovati in ohraniti medverski značaj naših šolskih zakonov? Če ne dobimo na to odločno vprašanje odgovora, potem vemo, koliko je ura, kajti mi vemo, da je v takih kritičnih vprašanjih molčanje tudi odgovor in sicer razločen odgovor. Od vseh strani se množe napadi na prosto ljudsko šolo. Redovnih šol je vedno več in klerikalna stranka hujska, kakor le more in zna, zoper prosto misleče učiteljstvo. V Gornji Avstriji se je dr. Ebenhoch kar naravnost izrazil, da učiteljstvu prej ne izboljšajo plač, dokler ne odpade od prosto misleče ter se ne uda klerikalni stranki. Prav čudno in značilno je, da prav v tistih deželah, kjer gospodarijo klerikalci, imajo učitelji najslabše plače. Na Tirolskem ima učiteljstvo tako slabe plače, kar le mogoče in na Predarlškem imajo nekaj čez 200 gld. na leto. V nekem kraju na Predarlškem je bil naročen neki učitelj na „Freie Schulzeitung“. Občinski odbor mu je vsled tega odtegnil doklado ter prosil deželni šolski svet, da se ta učitelj takoj prestavi. (Čujte, čujte! na levici.)

Podučitelj v Grossdorf-u je naročen na glasilo zaveze „Deutsch-österreichische Lehrer-Zeitung“. Občinski odbor mu je takoj zaradi tega ustavil letno remuneracijo 110 gld. ter prosil za njega premeščenje. Posl. Kohler: To se bo že poravnalo. Posl. Treuinfels: Kdo je vir temu? Posl. Bendel: Vir je: Deutsch-österreichische Lehrer-Zeitung. Boj proti prosto mislečim učiteljem se je pričel na vseh straneh, znamenje za ta boj je dal linski katoliški shod. Povsod se snujejo katoliška učiteljska društva in še celo na nemškem Češkem smo tako srečni, da se deluje na osnovanje katoliškega učiteljskega društva. Meščanski učitelj v Hainsbachu je razposlal nek oklic za osnovanje takega društva, v katerem se uporablja še celo posvečena oseba vladarjeva. Naglaša se,

da zveza teži po tem, da se vzgoji mladina v duhu in smislu Nj. Veličanstva, našega presvetlega gospodarja in cesarja. To je predrznost. Ali se danes mladina ne vzgoja tudi v duhu Nj. Veličanstva? (Pritrjevanje na levici). Ali morete trditi, da je vzgaja, ki jo uživa mladina danes, protivna volji in smislu Nj. Veličanstva (zopetno pritrjevanje na levici.) Najvišja oseba se ne sme vleči na tak način v strankarski boj. (Živahno pritrjevanje na levici.) Boj proti prostomislečemu učiteljstvu se bije na vseh straneh in učiteljstvo se s tem pripravlja v strah. S strašenjem se prične povsod in pohvale dobé le tisti, ki prodajajo svoje prepričanje in ne branijo nove šole, ampak se podvržejo stranki, ki deluje na to, da dobi pod svojo oblast šolo in mladino. Če ima vlada res močno roko, naj poseže v to sršenje gnezdo. (Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Zborovanje slovenskega učiteljstva.) (Dalje.) Ob 8. uri zvečer pa je bil v mali dvorani „Narodnega doma“ društveni večer, katerega je priredilo „Slovensko učiteljsko društvo“ v čast svojemu odlikovanemu predsedniku gospodu nadzorniku Andreju Žumru. Tega častnega večera se je udeležilo nad 100 učiteljev in učiteljic, med njimi pa smo zapazili dokaj prijateljev slovenskega učiteljstva. — Društveni podpredsednik gosp. Juraj Režek povzame prvi besedo in v svojem govoru pozdravlja zbrano učiteljstvo, katero se druži vedno, koderkoli je treba pokazati solidarnost in jedinstvo, ki vlada med slovenskim učiteljstvom. S tem otvarja častni večer. K besedi se oglasi učitelj g. E. Gangl in pravi, da ima „Slov. učit. društvo“ v svoji kroniki zabelježenih malo takih dogodkov, kakoršen je ta, ki ga slavimo nocojšnji večer. Takrat, ko je grozni potres omajal tla beli Ljubljani, poprijeli so se odlični možje dela, da pomagajo zopet naši slovenski stolici iz razvalin. Med temi možmi je zvesto stal tudi naš slavljencec ter vstrajno delal v korist trpečemu ljudstvu. To njegovo človekoljubno delovanje je dobilo najvišjo pohvalo in priznanje: presvetli vladar je slavljencec odlikoval z zlatim križcem s krono za zasluge. Veseli nas toliko bolj to odlikovanje, ker je proslavljen ž njim predsednik „Slov. učit. društva.“ Zatorej mu govornik napije, kateremu pritegne navdušeno zbrano učiteljstvo. Gospod slavljencec zahvali svoje slavitelje s toplimi besedami. Izraža svoje veselje nad tem, da se ga ob tej veseli priliki spominja tako slovensko učiteljstvo, kateremu v prid hoče še nadalje delovati po svojih močeh. Končno se je oglasil k besedi mestni župan ljubljanski g. Ivan Hribar in izreče veselje nad odlikovanjem g. Žumra, kateremu nazdravlja kot predsednik mestnemu šolskemu svetu, kjer se je prepričal o velikih zaslugah, katere si je stekel slavljencec na polju ljudskega šolstva. Navdušeno in odobrujoče je bil vsprejet govor gosp. župana. Z velikim zanimanjem smo za tem poslušali interesantno predavanje g. učitelja Ljudevita Stiasnyja iz Radovljice „o ljudskem šolstvu na Ruskem“ in „Vserosijskaja vystavka v Nizjem Novgorodu.“ Zbrano učiteljstvo je živahno pritrjevalo gospodu poročevalcu in mu s tem izrazilo svoje priznanje in zahvalo. Razvila se je kaj živahna zabava. Med prijateljskimi pogovori in petjem je ostalo slovensko učiteljstvo zbrano pozno v noč.

V torek zjutraj ob polu 9. uri se je zbralo do 100 udov v mali dvorani „Narodnega doma“ k občnemu zboru „Slovenskega učiteljskega društva“. Društveni predsednik g. Andr. Žumer otvori zborovanje z običajnim ogovorom in pozdravom na zbrane društvenike ter pozove društvenega tajnika, da prečita svoje poročilo. Tajnik gospod Jakob Furlan poroča o odborovem poslovanju v preteklem društvenem letu. Važnejši dogodki so se že med letom redno objavljali v društvenem glasilu in v naših dnevnikih, zatorej ni treba tu o njih govoriti obširneje. Omenimo le, da se je odbor trudil v prvi vrsti, da sestavi pravila za deželno učit. društvo. Tajnik se spominja društvenih prijateljev in umrlih tovarišev-členov, katerim bodi blag spomin! Društvo šteje 409 pravih

udov in jednega podpornega uda. Društveni blagajnik in upravnik društvenemu glasilu, g. Alojzij Kečelj, poroča, da je imelo društvo v preteklem letu 1665 gld. 58 kr. dohodkov in 1668 gld. 45 kr. troškov. „Učit. Tovariš“ je štel v preteklem letu 600 naročnikov. Odbornik in urednik „Učit. Tovarišu“ g. Jakob Dimnik, poroča o dohodkih za „cesar Franc Jožefovo ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“ za katero se je nabralo do 500 gld., kateri so naloženi v mestni hranilnici ljubljanski. Kot urednik pravi, kaka načela so ga vodila pri urejevanju društvenega glasila in kakšna ga bodo vodila v bodoče. Občni zbor se strinja s pisavo „Učit. Tovariša“, kateri odločno odbija napade na učiteljstvo. Na tej poti naj vztraja in dela odločno za stan, bori pa naj se v mejah dostojnosti in taktike. Gosp. Luka Jelenc prečita ob glasnem odobravanju prošnjo kranjskega učiteljstva na veleslavni deželni zbor za zboljšanje gmotnega stanja, katero je podpisalo vse učiteljstvo in katero je poročevalec že odposlal na svoje mesto. Razgovor o osnovanju deželnega učiteljskega društva (poročevalec gospod Janko Likar) se je na predlog g. L. Letnarja odložil na prihodnji občni zbor. Za tem se je vršila volitev odbora za prihodnje društveno leto in volitev pregledovalcev računov. Gospod predsednik v končnem govoru zahvali zborovalce ter se spominja zaščitnika in pospeševalca narodne omike, presvetlega cesarja, kateremu zakliče zbrano učiteljstvo „Slava!“

S tem je bilo zaključeno zborovanje.

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod Dolinar Jožef, učitelj v Mavčičah, 2 gld.; g. Svetina Jožef, učitelj v Žaljni, 2-40 gld.; „Slovensko učiteljsko društvo“ v Ljubljani Andreju Praprotniku v spomin“ 78 gld.

Učiteljski konvikt. G. A. Cvar, učitelj v Poljanah, del stave med D. L. in J. R. 10 K; omizje pri „kameniti mizi“ 1 K; učiteljstvo mestne nemške deške šole v Ljubljani, kot odkup od novoletnih voščil 4 K; g. Josip Svetina, učitelj v Žaljni, 2 K; g. Koy Franc, trgovec v Travniku, nabral v veseli družbi v Loškem potoku 3-80 K; „tarok-partija“ pri Koširju v Tacnu 1-20 K; čisti dohodek veselice učiteljstva v Starem trgu pri Ložu dne 24. m. m. po g. J. Žebretu 50 K; g. pošiljatelj pristavlja: „To je donesek učiteljstva, katerega so pridobili z lastnim trudom. Bog daj mnogo posnemovalcev! Ako bi vsaka šola na Kranjskem le 10 gld. poslala, kolika svota bi se nabrala! Torej še jedenkrat: Bog daj mnogo posnemovalcev! Vesela družba Borovničarjev in Ljubljancanov, slaveča god g. nadučitelja Fr. Paplerja v Borovnici 20 K; g. Ivan Majaron, trgovec in posestvik v Borovnici, 2 dolarja = 9-64 K; g. L. Knific, nadučitelj v p. v Škofji loki, 4 K.

Dar. G. J. Kogej, nadučitelj na Brezovici, je daroval po 1 K (skupaj 3 K) za Praprotnikov, Tomšičev in Močnikov spomenik.

Osobne vesti. Gospodična Ana Wessner-jeva je postala učiteljica na vodenski deklški šoli v Trbovljah; gosp. Ivan Logar, učitelj v Trbovljah, pride na jednako mesto v Zidanmost; gosp. Lovro Šah dobil je I. „starostno doklado“; gosp. Janez Robič, nadučitelj na Franc-Jožefovi šoli v Ljutomeru, imenovan je ravnateljem.

Darežljivost nadvojvode Rainerja. Nj. ces. in kr. Visokost nadvojvoda Rainer, bratranec Njeg. Vel. cesarja in vrhovni poveljnik domobranstva, je podaril povodom svojega 70. rojstvenega dne vsaki domobranski stotniji po 10 gld.

Stoletnica cesarske pesmi praznovala se bode v celi monarhiji jako slovesno, in sicer dne 12. svečana. Po nasvetu glasbenika Haydna je minister grof Saurau naročil pesniku Leopoldu Haschki, naj zloži primerno pesem. Minister Saurau je to pesem dne 28. svečana 1797. odobril, na kar jo je Haydn uglasbil. Prvič se je cesarska pesem pela dne 12. svečana 1797. l., na rojstni dan cesarja Franca I.

Učiteljice v okrajnem šolskem svetu. Levovski učitelji in učiteljice volili so te dni voditeljico neke meščanske šole v okrajni šolski svet. Govori se, da deželni šolski svet ne misli ugovarjati volitvi ženske v okrajni šolski svet. To je prva zastopnica učiteljskega stanu v okrajnem šolskem svetu v Avstriji. Vsekako je zanimivo, da je baš v Galiciji najprej ženska emancipacija toliko prodrla, da volijo ženske v tako korporacijo.

Izjava. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico javi tem potom, da obsoja znani članek „Pons asinorum“ v „Slovencu“, ker se je žalilo vse slovensko učiteljsko in da se zavsem strinja z dotičnim odgovorom v „Učiteljskem Tovarišu“.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico, dné 7. prosinca 1897.

Davorin Lesjak, tajnik.

Jožef Lasbacher, predsednik.

Izjava. Odbor „Tolminskega učiteljskega društva“ je v svoji seji dné 7. m. m. sklenil izjaviti, da se popolnoma ujema z „Učiteljskim Tovarišem“ glede verske šole ter obsoja „Slovenčeve“, za učiteljsko razžaljive naslove in napade.

V Kobaridu, dné 7. prosinca 1897.

Rakovšček, predsednik.

A. Miklavič, tajnik.

Stoletnica. Dnó 4. prosinca je minulo sto let, kar je Valentin Vodnik bil v Ljubljani začel izdajati „Ljubljanske Novice“. Ta list je izhajal samo štiri leta, ker tedanji čas za slovensko časopisje ni bil ugoden.

Amerika. Po novi naredbi predsednika južno-ameriške republike Chile imajo učitelji ljudskih šol po 30 letnem službovanji stopiti v pokoj in sicer s 75% zadnje svoje plače. — In pri nas?!

V c. kr. založbi šolskih knjig na Dunaju, izide nova Začetnica za slovenske ljudske šole, katero sta spisala c. kr. profesor. Jan. Koprivnik in c. kr. vadn. učitelj Gabrijel Majcen v Mariboru. Cena ji bode vezani 50 vin.

Nova Začetnica se glede sestave in vsebine od dosedajne Miklošičeve povsem razlikuje.

Vdovsko učiteljsko društvo. Meseca prosinca je potekel prvi rok vplačevanja letnine članom vdovskega učiteljskega društva pro 1897. Ker nam je dosedaj došlo še jako malo vplačil, prosimo vse č. gg. člane, da vsaj v tekočem mesecu vpošljejo svoje letne doneske, (oženjeni po 6. saunci pa po 4 gld. —) da ne bodo oškodovali društvene blagajnice za one obresti, koje ji donáša pravočasno vplačana letnina oziroma pristopnina; kajti denar se plodonosno naloži v hranilnicah, ako se ne vporabi za takojšno izplačevanje pokojnin učit. vdovam in sirotam.

Le oni gospodje so v resnici pravi podporniki učit. vdov in sirot, kateri v pravem času store svoje društvene dolžnosti in jih ni treba šele na ta ali oni način opominjevati na §. §. društvenih pravil, kar stane vselej mnogo časa in tudi — denarja.

Cepuder, t. č. blagajnik.

Kako se teptajo naše pravice ter ponižuje naš stan, kaže ta-le dogodek, ki se nam poroča iz Vipave tako-le: Običajno so se pri nas mesečno opravičevale šolske zamude v navzočnosti g. predsednika kr. šol. sv. in šol. voditelja. Opravičevanje šol. zamud za mesec gruden 1896 pa je razpisal g. predsednik kr. šol. sveta šele na 17. dan prosinca 1897, tedaj 9 dni po postavnem terminu, ne da bi k temu opravičevanju povabil, kakor doslej vselej, šol. voditelja.

Ko določena ura za opravičevanje šol. zamud nastopi, absentiral se je tudi gosp. predsednik brez veljavnega vzroka, ter poveril za zaslišanje povabljenih strank zaradi neopravičenih šolskih zamud „šolskega slugo“, kateri je stranke tudi zasliševal.

Ker je tako uradovanje g. predsednika nezakonito, za učiteljsko poniževalno in za ugled šole gotovo tudi škodljivo, naznanil sem to kot šol. voditelj in ud kr. šol. sveta dné 19. t. m. slav. c. kr. okr. šol. svetu. Le-ta pa je s povratno pošto sledeče odredil:

Wird der Schulleitung in Wippach mit dem Bemerken zurückgestellt, dass es derselben nicht zusteht, gegen den Obmann des Ortsschulrathes Anzeigen zu erstatten und an dessen Amtshandlungen Kritik zu üben.

Adelsberg, 20. Jänner 1897.

Laschan m. p.

Potem takem smejo predsedniki kr. šol. svetov poljubno vse storiti.

Dostavek uredništva: Postopanje predsednika kr. šol. sveta je nezakonito. Zastopnik učiteljskega naj stvar sproži v okrajnem šolskem svetu in če ne dobi zadoščenja, naj se pritoži na deželno šolsko oblastvo. Tudi okrajno učiteljsko društvo naj stori potrebne korake, da se ne bodo na tak način teptale naše pravice in ugled našega stanu. Za vsako, četudi še tako majhno pravico, se moramo nevstrašeno potezati.

Šolski sluge in učitelji. Šolski sluge na mestnih šolah ljubljanskih imajo po novi uredbi 400 gld. letne plače, prosto stanovanje, kurjavo in svečavo. Prav je tako, saj je vsak delavec vreden svojega plačila, prav pa ni, da ima učitelj na mestni šoli golih 360 gld. letne plače! Omenimo naj še, da so šolskim slugam ljubljanskim zboljšali plače „liberalni“ mestni očetje, učitelju so pa določili tako srainotno nizko plačo „neliberalni“ deželni očetje. — Znamenje časa!

O c. kr. mestnega šolskega sveta seji, ki se je vršila v torek dné 12. prosinca t. l. smo prejeli naslednje poročilo. Po tem, ko predsednik proglasi sklepčnost, poroča zapisnikar v došlih kurencijah in pove, kako so bile rešene, kar se brez ugovora vzame

na znanje. — Vsled razpisa deželnega šolskega sveta radi obvezne slovenščine na javnih mestnih nemških ljudskih šolah s III. razredom počeni od II. polletja šolskega leta 1896/7, se določijo štveilo učnih ur in se sklene vodstva pozvati, da takoj predložijo izpremenjene urnike in da do 1. svečana t. l. predložijo imenik učencev in učenk, katere bi bilo pouka oprostiti. Sklene se prošnji dveh mestnih učiteljev za novčno podporo o priporočilno predložiti deželnemu šolskemu svetu. — Učiteljci Ivani Praprotnikovi na mestni deklški osemrazrednici se dovoli II. službeno-starostna doklada od 1. dne grudna 1896. leta. — Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika profesorja Frana Levca o nadzorovanju obrtne pripravljavnice na I. mestni deški petrazrednici se vzame na znanje z dostavkom, da je izvršiti dva z njim združena nasveta, poročilo samo pa predložiti šolskemu svetu v končno odobrenje. Rešita se dva disciplinarna slučaja in pa tri druge interne zadeve.

Prošnja. Ker se mi je že nekojekrat prigodilo, da ob začetku šolskega leta oziroma polletja došlim naročilom na moje klopi ustreči nisem mogel, zato slavne krajne šolske svete, kakor slavna šolska vodstva posebno prosim, vsekakih naročitev ne odlašati.

Ivan E. Weigl,

nadučitelj v Kamnici pri Mariboru.

Staro-trško učiteljstvo je priredilo dne 24. prosinca veselico v korist „učiteljskemu konviktu“. Živeli!

Zahvala. Blagorodni gospod Andrej Žumer, c. kr. okrajni šolski nadzornik, itd. itd. je okrajni učiteljski knjižnici kranjski daroval lepe in dragocene knjige. Izreka mu najtoplejšo zahvalo odbor okrajne učiteljske knjižnice v Kranju, dne 16. prosinca 1897.

J. Pezdič, načelnik.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štev. 90

o. šol. sv. Na jednorazredni ljudski šoli na Dobovcu, sodniški okraj Radeče pri Zidanemmostu, je popolniti službo učitelja in voditelja z letno plačo 450 gld., opravilnino 30 gld. in stanarino 80 gld.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se zakonitim potom semkaj vlagajo do 28. svečana 1897. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 18. prosinca 1897.

Listnica uredništva: G. J. K. v K.: Hvala lepa na poslanem; nam prav ugaja. — G. dopisnik iz mariborske okolice: Zaradi pomanjkanja prostora zopet ni bilo mogoče; prosimo potrpljenja! — Več člankov, dopisov in vesti smo morali odložiti na prihodnje številke; zadnji čas se nam je nakopičilo toliko tvarine, da ne moremo vsemu kaj; radi bi vsem takoj postregli, a pretni prostor nam tega ne dopušča. Sicer je na jedni strani dobro znamenje za naš list, da ima toliko duševne podpore, na drugi strani nam pa dela preglavico, ker ne moremo vsem sodruknikom tako hitro ustreči, kakor bi radi. Prosimo prav lepo potrpljenja! — G. N. N. Tudi mi sino teh misli; vsi avstrijski učitelji se moramo združiti v „avstrijsko učiteljsko zvezo“ ter z združenimi močmi odbijati napade na šolstvo in učiteljstvo. Čim bolj se bomo — združevali, tem močnejši bomo, a toliko slabiji pa naši nasprotniki. Le po tej poti nam bo mogoče doseči: zboljšanje gmotnega stanja ter večji ugled našega tlačnega stanu. Na posamezne bojzaljivce, katere oplašči vsaka nasprotna sapica, se ne smemo ozirati. Vodilo naj nam bodo pesnikove besede, ki se glase: „Potreti me moreš, a streti nikdar, osode sovražni besneči vihar.“ Čujte tudi, kaj pravi veliki učenjak Schopenhauer: „Nächst der Klugheit ist Muth eine für unser Glück sehr wesentliche Eigenschaft. Das ganze Leben ist ein Kampf und jeder Schritt wird uns streitig gemacht. Dacher ist es eine feige Seele, die, sobald Wolken sich zusammenziehen oder gar nur am Horizont sich zeigen, zusammenschumpft, verzagt und jammert.“

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod Fran Črnagoj v Ljubljani (na Barju).

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Oznanila in poslanice se računijo za celo stran 10 gld., pol strani 6 gld., $\frac{1}{3}$ strani 4 gld., $\frac{1}{4}$ strani 3 gld., $\frac{1}{8}$ strani 2 gld. Manjši inserati po 15 kr. petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru.

Naznanilo otvoritve!

Trgovina s popirjem in pisalnim blagom v Ljubljani,
Šelenburgove ulice št. 6. (Poleg nove pošte.)

Usojam se p. n. učiteljstvu uljudno naznanjati, da proglašam svojo prodajalnico šele danes za odprto, ko je dogotovljena njena oprava. Ker občujem z najboljšimi trgovskimi hišami, mi je mogoče imeti najboljše blago in postaviti najnižje cene. Prizadeval si bodem, da bodem imel vedno najnovejše v zalogi, posebno pisarniške, šolske, risarske in pisalne potrebščine, vizitnice, kuverte in vse v to stroko spadajoče stvari. Opozarjam p. n. učiteljstvo na svojo povečano knjigovoznico, priporočujoč se za obilni obisk. Z velespoštovanjem

(1—1)

J. Bonač.

Brata Eberl,

tovarna oljnatih barv, firneža in lakov; pleskarja
c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice
v Ljubljani, v Franciškanskih ulicah št. 4.

prevzema vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbinska in pohištvena dela. Slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom priporočata
nebliščeči lak za šolske table.

Delo reelno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah.

(2—1)

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice št. 9

priporočata svojo bogato zalogo izdelanih
lajne moške in ženske obleke v vsaki
velikosti ter najboljše perilo in zavrat-
nice po najnižji ceni.

**Kdor si kupuje obleko, ogleda naj
si najprvo najino zalogo.**

Naročila po meri se izvršujejo točno
in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franco
in zastonj. (3—1)

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Franc Čuden

urar v Ljubljani, Mestni trg št. 25.

priporoča svojo bogato zalogo vsako-
vrstnih žepnih in stenskih **ur, bu-
dilkov, prstanov, uhanov, šival-
nih strojev** od 25 gld. naprej, **bi-
ciklov** od 125 gld. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno
in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje
franko in zastonj. (4—1)